

1. p. 167

“Un comportamiento aparentemente despilfarrador genera una situación mejor para todos.”

Llavors, què va passar a la crisi del 2008? Jo tenia entès que veníem d'un període on tothom gastava molt sense pràcticament tenir en compte que podia venir una davallada com la Gran Recessió.

Aquesta frase forma part de l'explicació de la paradoxa de l'estalvi. La paradoxa il·lustra el fet que resultats positius a petita escala o a curt termini es tornen negatius a gran escala o llarg termini. El context de la frase és que gastar més de l'inicialment previst (per una pujada d'optimisme sobre el futur) estimula l'economia i pot fer augmentar la contractació de treballadors. El missatge sembla ser 'el consumisme és bo'.

Els autors pretenen fer evident que una acurada anàlisi de la realitat econòmica ha de ser prou àmplia per a no deixar aspectes importants fora. En la seva il·lustració, una decisió potser imprudent o poc assenyada (que famílies i empreses incrementin la seva despesa per raons tan poc substancials com tornar-se més optimista sobre el futur) pot ser beneficiosa per al conjunt de l'economia (més despesa estimula la producció i això estimula la contractació de treballadors).

Amb tot, sembla que els autors incorren en el mateix vici: potser a curt termini es produeix un efecte beneficiós que queda neutralitzat o revertit a la llarga. Els anys previs a 2008 es van caracteritzar per l'optimisme ('compreu habitatges que el seu preu mai no baixa'). Generalment, els 'excessos' de consum o inversió es financen amb deute. Així que els autors obliden que un excessiu consum o inversió pot causar un excessiu endeutament. Aquest endeutament pot semblar bo a curt (estimula l'economia, la gent compra, els treballadors aconseguen feina, les empreses venen), però passa factura a la llarga. Molt sovint, el deute es refinança amb més deute. El refinançament s'aconsegueix fàcilment quan les expectatives de l'evolució de l'economia són prou bones. Però qualsevol dubte sobre aquesta evolució, o mínim indicatiu de desacceleració del creixement del PIB, tendeix a provocar revisions conservadores de l'optimisme i enduriment de les condicions de refinançament.

La crisi financera de 2008 va esclatar quan es començà a generalitzar la idea que l'endeutament havia estat excessiu i que alguns préstecs no es retornarien. Això feia pensar que era hora de tancar l'aixeta del crèdit fàcil, amb la qual cosa s'evidencià la necessitat o conveniència d'augmentar l'estalvi (atès que l'opció de l'endeutament ja no era tan fàcil o atractiva) i, com a conseqüència, començà a moderar-se el creixement de la despesa i el PIB. Aquest fet era el senyal d'alarma que tocava revisar a la baixa les expectatives optimistes sobre el futur. Reducció de consum i inversió, reducció de beneficis de les empreses, tancament d'empreses, augment de l'atur, reducció de consum i inversió, tancament d'empreses...

En resum, una despesa excessiva (o incrementada sobtadament) pot provocar un efecte immediat agregat beneficiós, però no queda garantit que a la llarga l'excés no provoqui un efecte advers (que a curt no es percep). Mai no queda clar quan un benefici és transitori o permanent, condicionat o incondicionat.

2. p. 167

“Si todo el mundo tiene más dinero, el efecto a largo plazo será aumentar el nivel general de precios, y el poder adquisitivo del total del dinero vuelve a ser el mismo de antes.”

Però amb la inflació el poder adquisitiu dels diners no disminueix?

Aquesta afirmació forma part del dogma ortodox, segons el qual la inflació és essencialment un problema monetari. Si hi ha 'massa diner', el seu valor en termes dels béns cau i, per tant, el preu dels béns en diner puja (si la abundància de diner fa davallar el seu valor, cal pagar més diner per a obtenir béns).

Els autors presenten un resultat d'una teoria, sense explicar la teoria ni presentar cap argument que justifiqui el resultat.

L'explicació dels autors potser és confusa i indueix a malinterpretar-la. La idea és que si tothom rep més diner, el poder de compra de la gent augmenta: en tenir més diner, poden comprar més béns. Els autors volen deixar clar que aquí no acaba la història: l'excés de diner, en la seva visió, acaba generant augments de preus (si puja la demanda dels béns en tenir els consumidors més diner, el preu dels béns tendirà a créixer). Els augments de preus rebaixen el poder de compra del diner que té la gent. La conclusió més discutible és que el poder de compra retorni exactament al valor previ a l'increment de la quantitat de diner.

L'important és que les conclusions de tota anàlisi macroeconòmica depenen de com d'àmplia i llarga sigui la història que s'incorpora a l'anàlisi. Qui només rep informació tàctil i toca la trompa d'un elefant, pot concloure que es tracta d'una serp. Una història on s'obvien protagonistes destacats o que s'acaba massa aviat, a ben segur que portarà a conclusions errònies quan es consideren tots els protagonistes i es deixar corre la història fins que acaba passant tot el que ha de passar.

3. p. 167

"Una economia deprimida es el resultado de un gasto inadecuado."

Què es considera una despesa inadequada? No havíem dit abans que una major despesa en general genera una millor situació econòmica?

La Macroeconomia és encara molt jove i ignorant. Habitualment es presenten conclusions basades en una història (en una identificació del context rellevant) que no s'explicita completament o que es presenta de manera ambígua. Per aquest motiu, davant una mateixa problemàtica/realitat, és comú trobar una anàlisi i la contrària: tot depèn del que s'inclou en l'anàlisi i com s'inclou, què es considera important i què no.

'Despesa inadequada' no és una concepte precís. El fonament del concepte és que l'economia té dues cares: oferta i demanda. L'èmfasi a l'hora de caracteritzar una economia és l'oferta, atès que la producció, en principi, és una realitat més fàcilment quantificable/mesurable que 'la demanda'. Quan es parla del creixement d'una economia, s'entén que creix la producció.

Però (i això il·lustra la idea anterior sobre la completesa del relat sobre què passa en l'economia) la història no acaba amb la producció. Hi ha producció per a ésser venuda, per a què algú la compri. Aquí entra la despesa: producció sense despesa és estèril. La despesa permet que torni a girar la roda: si una part suficient de la producció es ven, es crea la base per a tornar a engegar el procés de producció. L'esquema:

... → producció → despesa → producció → despesa → ...

Des d'aquesta perspectiva, cal l'estímul d'una despesa suficient per a què es mantingui o incrementi el nivell de producció. Sense aquesta despesa suficient, l'economia 'es deprimeix' (es contrau l'activitat productiva).

La història es repeteix: més despesa ara pot ser beneficiosa, però un excés en podria ser perjudicial a la llarga (per exemple, perquè les empreses, en resposta a un augment de despesa, incrementen la capacitat productiva instal·lada, però a la llarga aquesta capacitat podria ser excessiva: massa producció per a la capacitat de despesa de l'economia; històricament, en el segle XIX, moltes crisis del sector real prenen la forma de crisis de sobreproducció: la producció creixia a un ritme superior a la capacitat de despesa de la població).

La lliçó és que no hi ha res que es pugui dir que és un bé absolut per a l'economia: tot depèn de la dosi (i del context). (És com beure aigua: ni tanta ni tan poca, ja que es pot morir igualment per manca com per excés d'aigua beguda).

afirmació forma part del dogma ortodox, segons el qual la inflació és essencialment un problema monetari. Si hi ha 'massa diner', el seu valor en termes dels béns cau i, per tant, el preu dels béns en diner puja (si la abundància de diner fa davallar el seu valor, cal pagar més diner per a obtenir béns).

4. p. 167

En la Gran Depressió de 1929-1933 deien que el millor era no intentar mitigar els efectes de la depressió perquè, a part que la teoria econòmica de l'època era que l'economia s'autoregulava, segons l'Efecte Mateu i el principi de que "els rics es fan més rics i els pobres més pobres", els economistes i autoritats de l'època (Ex. Joseph Shumpeter) se podien aprofitar i fer-se més rics?

Com sempre i a tot arreu, hi ha opinions diverses sobre un mateix tema. La idea de l'autoregulació de l'economia era, en el període pre-depressió, l'opinió majoritària (o, si més no, la defensada pels economistes de més prestigi). Segurament, el predomini d'aquesta visió estava fonamentat en l'enfocament microeconòmic de l'Economia, on es feien més evidents l'impacte negatiu de les intervencions públiques (controls de preus, proteccionisme comercial). Probablement hi havia pel mig la fal·làcia de la composició: el que funciona a escala petita, funciona a gran escala. Per aquests motius, no es veia la necessitat de crear una disciplina on s'estudiés l'economia globalment, com un tot: la presumpció era que entenent les parts s'entén el tot.

La creença també era que, malgrat que es poguessin observar desajustaments macroeconòmics (sectors, grups o mercats que prosperaven amb altres que s'empobrien, excessos d'oferta o demanda en alguns sectors, col·lapse de preus, crisis bancàries i d'impagaments) aquests eren transitoris: preus o quantitats s'ajustarien per a eliminar el problema. Intervenir podria distorsionar els mecanismes d'ajustament i empitjorar les coses.

La profunditat i duració de la depressió dels anys 1930 va fer repensar les idees tradicionals a alguns economistes. El més destacat va ser John Maynard Keynes, qui va proposar una 'Teoria General' superior a la tradicional (la resposta final de la visió tradicional va ser absorbir la teoria de Keynes i redefinir-la com a cas particular de l'autèntica teoria general que era la tradicional).

Trobo molt plausible que algunes teories sobre com funciona una economia siguin defensades més pel suport que reben de les classes dirigents i les èlits econòmiques que no pas pels seus mèrits intel·lectuals. És difícil considerar casual que pràcticament totes les prescripcions de la visió ortodoxa de l'economia siguin molt convenientes o favorables als interessos de les èlits econòmiques (d'entrada, donar-los tota la llibertat acció possible en minimitzar la necessitat d'intervenció pública en els afers econòmics, o la defensa dels drets de propietat de manera gairebé absoluta, o la desitjabilitat per al 'bon funcionament' de l'economia que els més rics paguin tan pocs impostos com sigui possible).

Un principi ortodox que s'invoca sovint és el 'trickle down', el principi del degoteix: deixo que els rics facin la seva, que això crearà prosperitat que acabarà degotejant i arribant a tothom.

Sembla interessant la connexió amb l'efecte Mateu: és molt versemblant que l'aplicació estricta de les prescripcions de la visió ortodoxa creï les millors oportunitats per a què l'efecte Mateu faci de les seves. Si els més rics tenen tots els avantatges (a l'hora de contractar, de fixar preus, d'accedir al crèdit, de no pagar impostos, de comerciar amb l'exterior), és previsible que la major part dels guanys de l'activitat econòmica vaig

a mans dels més rics (amb la qual cosa s'eixampla la divergència entre rics i pobres, que és el que caracteritza, precisament, les economies més pobres – on també les doctrines ortodoxes tenen menys obstacles per a ser implementades).

No crec que, específicament, els economistes adoptin la visió ortodoxa per a fer-se rics. Però presentar-se com a defensors dels interessos dels rics (amb la disfressa de científicitat) potser sí que els ajuda a fer-se rics a la seva manera: obtenir finançament per a la seva recerca, ser contractats en els centres més prestigiosos (que, curiosament, reben ampli finançament de gent rica), tenir accés a centres de poder (per a assessorar-los, justificant fer el que els que manen d'entrada ja volien fer), rebre premis (finançats per gent amb mitjans), publicar (amb ajudes de beques i ajudes dels rics), aplegar seguidors (estudiants que volen estudiar amb els economistes de més prestigi)...

5.

Per què quasi tots els exemples del llibre son d'Estats Units o surten els EE.UU.?

Autors de llibre: dels EUA. Audiència majoritària del llibre: estudiants dels EUA. Editora del llibre: empresa dels EUA. Economia sobre la qual hi ha més informació econòmica (estadístiques, treballs de recerca, estudis històrics): la dels EUA. País amb les universitats més prestigioses: EUA. Economia que és líder global: la dels EUA. Moneda internacional de reserva: el dòlar. Persona més poderosa del món (o, si més no, la que ho sembla): President dels EUA.

6.

Què es defineix com a curt i llarg termini en la macroeconomia? Quines diferències hi ha?

Curt termini és aquell període (indefinit en la pràctica: podria anar des d'uns mesos a pocs anys) on alguna variable macroeconòmica significativa és improbable que es modifiqui (o si ho fa, no substancialment). El llarg termini (un altre concepte empíricament gasós) és aquell període de temps durant el qual absolutament tot és modificable. A curt hi ha alguna 'rigidesa', 'inflexibilitat' en l'economia: aspectes que es mantenen constants. Quan desapareixen rigideses i inflexibilitat, s'entra en el llarg termini (en el termini d'una dècada o dues, per exemple, és versemblant presumir que tota variable macroeconòmica pot modificar-se).

7.

Què interessa més: no estalviar i no causar una recessió o estalviar i fomentar el creixement a llarg termini? És a dir, què interessa més, el cicle econòmic (curt termini) o el creixement econòmic (llarg termini)?

Gran pregunta, aquesta. A ben segur que tot en economia implica alguna estira-i-arronsa: hi ha alguna cosa a guanyar (algun benefici), però també alguna cosa a perdre (algun cost). La resposta sobre si val la pena assumir la combinació de beneficis i costos o quedar-se tal qual depèn de quins costos i beneficis entrin en el càlcul i com es calculin i agreguin.

En una economia prou avançada (com la dels EUA) probablement es valori més evitar les oscil·lacions de curt termini i, per tant, evitar recessions. En economies més pobres, potser és preferible l'objectiu de llarg d'assolir creixement econòmic que no pas l'objectiu de curt d'estabilitzar el cicle econòmic.

Les circumstàncies poden fer que, per a una mateixa economia, sigui preferible una opció o l'altra. Davant d'un sotrac com una pandèmia, probablement les consideracions de curt termini passin a tenir preeminència.

8.

“Después de la Segunda Guerra mundial, la economía argentina funcionó mal a causa de la inestabilidad política y de las malas políticas macroeconómicas. (Argentina experimentó varios periodos de inflación extremadamente alta, durante los cuales el coste de la vida se disparó).”

Per tant, si el cost de vida d'un país és molt alt, significa que la seva situació econòmica no és bona? Suïssa és el país més car per viure actualment i no em consta que la seva economia funcioni inadecuadament.

Una distinció important és entre valors absoluts i valors relatius. El problema argentí no va ser que el valor de l'IPC fos alt, sinó que ho fos la taxa d'inflació (això és, la velocitat a què puja l'IPC). Suïssa podrà tenir preus elevats (en relació amb altres països), però la seva taxa d'inflació és petita. El problema per a una economia no és el nivell de preus, sinó el seu canvi (si és ràpid o no).

A la llarga, els preus en si mateixos no tenen gaire importància: són variables nominals, quan el que és més rellevant són les variables reals. Aquí caldria fer una ullada al PIB per càpita: els països amb PIB per càpita superior tendiran a ser països amb preus més elevats (en comparació amb altres països), precisament perquè rendes i salaris seran més elevats i podran permetre la compra a preus superiors. A la inversa, és més propi de països més pobres (amb PIB per càpita inferior) de tenir preus comparativament més baixos. Per tant, no cal tant mirar què passa amb el preus sinó que hi ha darrere d'aquests preus: una economia pròspera o una economia menys desenvolupada.

8.

És indiferent cobrar menys i tenir un cost de vida més baix a cobrar més i tenir un cost de vida més alt?

Trobo que cobrar més o menys és poc important. Els diners són un mitjà. El rellevant és què s'hi pot fer amb els diners.

En principi, salaris i preus, en si mateixos, no haurien de ser objecte de preocupació. El que importa és el quocient salaris/preus: el poder de compra. Si el salari nominal és W i el nivell de preus P , el poder de compra és W/P (el salari real: la quantitat de béns que, amb salari W i preus P , es poden adquirir). Si multipliqués per 10 tant W com P , el poder de compra és el mateix: $10W/10P = W/P$.

En la pràctica, com comentava a 7, els països més rics tenen salaris i preus superiors. En si mateix, això no representa cap avantatge. El cas, però, és que en els països més rics hi ha més varietat de béns: salaris més alt possibiliten una base de consum àmplia i sòlida; preus més alts també indueixen a les empreses a crear nous i millors productes per a satisfer les demandes més exquisides de qui té sous suficientment alts per a pagar-les. Per tant, sembla que una economia amb retribucions i preus tots dos relativament alts és comparativament més dinàmica i amb més potencial de creixement (la qual cosa reforça l'alça de retribucions i preus).